

Układ merytoryczny oraz metodologiczny pracy jest przejrzysty i pozwala na łatwe korzystanie z jej zasobów, a zawarte w niej literaturowe oraz oparte na badaniach własnych autora analizy stanowią istotny głos w społecznej dyskusji zarówno nad zagadnieniem seksualności osób z niepełnosprawnością intelektualną, jak i nad kwestiami przygotowania do pełnienia oraz realizowania zadań zawodowych pedagoga specjalnego.

Anna Szalast
Katedra Pedagogiki Rodziny KUL

Danuta O p o z d a, *Struktura i treść jednostkowej wiedzy o wychowaniu. Studium pedagogiczne wiedzy rodziców i jej korelatów*, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL – Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II 2012, ss. 458.

Problematyka jednostkowej wiedzy o wychowaniu w zakresie jej struktury i treści wywodzi się z koncepcji kognitywistycznej. Termin jednostkowej wiedzy o wychowaniu został wypracowany na gruncie teorii schematów społecznych. Obszar problematyki związanej z jednostkową wiedzą o wychowaniu wpisuje się w szeroki kontekst nauk społecznych oraz humanistycznych, ma proveniencję filozoficzną. Studium opracowane przez D. Opozde jest próbą usystematyzowania tych zagadnień na gruncie pedagogiki rodziny.

Recenzowana praca jest rzetelnym i wnikliwym opracowaniem teoretycznym opartym na znacznej liczbie publikacji, a także rezultatem badań własnych przeprowadzonych przez autorkę w latach 2007-2009. W pracy zostały postawione pytania nie tylko o to, jaka jest struktura i zawartość treściowa wiedzy rodziców o wychowaniu, ale także o jej korelaty, ze szczególnym uwzględnieniem cech podmiotowych rodzica, takich jak tożsamość płciowa, poczucie sensu życia, system wartości czy jego ocena jakości relacji małżeńskiej. Wybór zmiennych niezależnych można uznać za nowatorski. Autorka tłumaczy ten dobór własnymi zainteresowaniami naukowymi i chęcią poznania obszarów do tej pory nieeksplorowanych, choć ważnych dla rozwoju pedagogiki rodziny oraz teorii i praktyki edukacyjnej. Jak wykazały badania, predykatory te także istotnie korelowały ze zmienną zależną. Taki wybór świadczy o dogłębnej znajomości tematyki i dociekliwości badawczej autorki.

Struktura pracy ma czytelny układ. Składa się z sześciu rozdziałów logicznie powiązanych. W pierwszym znajdują się rozważania teoretyczne nad jednostkową wiedzą o wychowaniu. Autorka ukazuje wieloraki kontekst filozoficzny rozważań nad wiedzą jednostkową integrującą w sobie atrybuty potoczności i wymiar osobisty. Nie

zabrakło tu także opisu – najbliższych semantycznie do określenia „jednostkowa wiedza o wychowaniu” – kategorii pedagogicznych, takich jak „kultura pedagogiczna” i „świadomość wychowawcza”. W drugim rozdziale autorka dokładnie opisuje wybrane predykatory jednostkowej wiedzy rodziców o wychowaniu, o których wspominałam już wcześniej. Trzeci rozdział zawiera metodologię badań własnych. Wymienione są w nim przedmiot, cel, problemy, zmienne i hipotezy, a także precyzyjny opis zastosowanych technik badawczych oraz charakterystyka badanej grupy osób. Kolejne rozdziały są omówieniem wyników badań własnych z uwzględnieniem zmiennych socjodemograficznych, a także psychopedagogicznych oraz próbą zarysowania metaschematu „wychowanie w rodzinie” w świetle jednostkowej wiedzy rodziców. Całość pracy zamyka bogata bibliografia, głównie polska, choć znalazły się w niej pozycje anglojęzyczne i niemieckie, aneksy, spis tabel i wykresów oraz streszczenie w języku angielskim.

Celem pracy było opisanie jednostkowej wiedzy o wychowaniu, a także ustalenie zależności między jej strukturalnymi i treściowymi właściwościami a wybranymi zmiennymi psychopedagogicznymi. Autorka zaproponowała podejście badawcze o charakterze eksploracyjnym, weryfikacyjnym i eksplanacyjnym. Efekty badań wskazują jednoznacznie, że większość postawionych na podstawie dogłębnego przeglądu literatury hipotez zostało zweryfikowanych pozytywnie. Autorka była także świadoma uchybień i niedociągnięć przedstawionego projektu (wynikających m.in. z trudności w zebraniu odpowiednio licznej grupy rodziców znajdujących się w okresie wczesnej dorosłości oraz ojców), co dokładnie opisała w ostatnim rozdziale. Tezy i przypuszczenia przedstawione w opisie wyników badań były wielokrotnie ukazywane jako propozycje poszukiwań badawczych dla innych badaczy tej problematyki.

Kolejne rozdziały przedstawiają drobiazgowo podjętą tematykę, ukazując szerokie konteksty. Świadczy to o porządnym i rzetelnym opracowaniu tematu. Praca napisana jest poprawnie stylistycznie, językiem zrozumiałym, choć wymagającym znajomości podstawowych pojęć z zakresu pedagogiki i nauk pokrewnych.

Lektura jest ciekawa i wyczerpująca. Zdecydowanie godna polecenia wszystkim pedagogom, psychologom, socjologom i filozofom zainteresowanym tematyką jednostkowej wiedzy o wychowaniu – jej strukturą i zawartością treściową. Wartość pozycji widać w jej pedagogicznych implikacjach, zarówno dla teorii, jak i dla praktyki edukacyjnej. W publikacji autorka dokonuje syntezy i uogólnień najważniejszych aspektów tematu głównego, dzięki temu, cytując słowa z recenzji ks. prof. Mariana Nowaka, książka „jest prawdziwym i rzetelnie zrobionym studium”.

Karolina Wilkońska
Katedra Pedagogiki Rodziny KUL